

Ocena finansijskih rezultata organizacije i pravci za njihovo povećanje (na primeru OAO „Oršanska mlekar“)

STRUČNI RAD

UDK 658.14/17

DOI: 10.56362/Rev23104097B

Ana Sergejevna Bujašova-Kaduškina¹

Rezime: *Analiza iznosa na izabranim pozicijama finansijskih izveštaja pruža mogućnost za detaljnu ocenu uspešnosti poslovanja organizacije. U ovom radu, izvršena je analiza poslovanja preduzeća „Oršanska mlekar“. Rezultati analize pokazuju da ulaganja u nove tehnologije značajno podižu kvalitet finansijskih rezultata iz poslovnih aktivnosti (proizvodnja i prodaja proizvoda), ali da prekomerno zaduživanje na dugi rok može da poništi ove rezultate.*

Primljen: 30.07.2023.

Prihvaćen: 30.10.2023.

Objavljen: 30.12.2023.

Ključne reči: *finansijska analiza, faktorska analiza poslovanja, ulaganja iz kredita*

UVOD

U tržišnoj privredi apsolutna efikasnost proizvodnih, investicionih i finansijskih aktivnosti izražava se finansijskim rezultatima. Najznačajniji finansijski rezultati organizacije su iznos ostvarenog profita i nivo profitabilnosti.

Ostvarivanje profita je glavni cilj svake komercijalne organizacije. Visina profita zavisi od efikasnosti proizvodnje, snabdevanja, prodaje i komercijalnih aktivnosti preduzetnog entiteta. Rast profita čini finansijsku osnovu za ekonomski razvoj organizacije. S tim u vezi, zadatak organizacije nije samo da ostvari maksimalni mogući iznos profita u tekućem periodu, već da efektivno raspodeli i iskoristi dobijenu dobit za obezbeđivanje daljeg ekonomskog rasta organizacije. Problem efikasnog upravljanja formiranjem, raspodelom i korišćenjem profita je važno pitanje za razvoj entiteta i nacionalne privrede.

U tržišnoj privredi opstaju i uspešno posluju samo one organizacije koje balansiraju svoje prihode sa troškovima i visinom uloženog kapitala i koje u svom poslovanju vode računa o dinamičkim promenama spoljašnjih i unutrašnjih faktora sredine. Ovaj problem postaje posebno aktuelan u sadašnjoj fazi privrednog razvoja zbog sve veće nestašice sirovina, zaoštavanja konkurencije, globalizacije poslovanja i povećanja rizika poslovanja. U opštem obliku, profit odražava konačni pozitivan finansijski rezultat ekonomske aktivnosti organizacije i karakteriše ekonomsku efikasnost njenog funkcionisanja. Stoga proučavanje formiranja finansijskih rezultata za svaku organizaciju ima veliki praktični značaj.

¹ Alfa BK Univerzitet.
E-mail: buyashova_a@bir.by

Predmet istraživanja ovog rada je Otvoreno akcionarsko društvo (OAO) „Oršanska mlekar“. Delatnost preduzeća je prerada mleka, proizvodnja mlečnih proizvoda i njihova prodaja preko veleprodajnih i maloprodajnih preduzeća i sopstvene distributivne mreže, kao i organizacija drugih delatnosti.

Cilj ovog rada je proučiti ekonomsku suštinu finansijskog rezultata i predložiti pravac za povećanje finansijskih rezultata organizacije. Predmet studije su finansijski rezultati organizacije.

Analiza finansijskih rezultata u ovoj organizaciji izvršena je na osnovu statističkih i računovodstvenih izveštaja za period od 2020. do 2021. godine. Glavni regulatorni dokument koji reguliše proceduru formiranja finansijskih rezultata je Uputstvo broj 102 o računovodstvu prihoda i rashoda, odobreno rezolucijom Ministarstva finansija Republike Belorusije od 30. septembra 2011. godine. Istovremeno, ovaj rad se zasniva na proučavanju monografija i teorijskih studija autora kao što su Prazna I. A. (1), Balabanova I. T. (2), Savitskaia G. V. (5), Koroleva I. U. (3), Levkovich O. A. (4), Šeremeta A. D. (6) (7), itd., kao i materijali iz periodike. Teorijske studije navedenih autora bile su osnova za analizu finansijskih rezultata delatnosti OAO Oršanska mlekar. U radu su korišćene različite metode istraživanja koje obuhvataju metod dinamike promena indikatora, metod apsolutnih razlika, metod lančanih supstitucija, faktorsku analizu.

ANALIZA I OCENA GLAVNIH FINANSIJSKIH REZULTATA DELATNOSTI OAO „ORŠANSKA MLEKARA“

U ovom delu razmatraju se oblik organizacije, priroda poslovanja i finansijski rezultati poslovanja entiteta.

Organizacione i ekonomske karakteristike OAO «Oršanska mlekar»

OAO „Oršanska mlekar“ osnovano je odlukom Vitebskog regionalnog izvršnog komiteta od 27. novembra 1996. godine transformacijom državnog preduzeća u akcionarsko društvo sa otvorenim javnim kapitalom.

Trenutno OAO «Oršanska mlekar» prerađuje više od 110 hiljada tona mleka godišnje i pravi oko 90 vrsta mlečnih proizvoda koje prodaje preko veletrgovaca, u maloprodaji i sopstvenoj distributivnoj mreži.

Od 2019. godine, u OAO „Oršanska mlekar“ konstantno se radi na modernizaciji osnovnih sredstava, modernizaciji tehnološke opreme, uvođenju štedljivih tehnologija i opreme. Kao rezultat, organizacija povećava količinu proizvodnje od jedne tone pre-rađenih sirovina, razvija izvozni potencijal, proširuje asortiman proizvoda i povećava svoju konkurentnost. Sve investicione aktivnosti OAO „Oršanska mlekar“ finansira iz kredita.

Finansijski rezultati poslovanja

Glavni ekonomski pokazatelji OAO „Oršanska mlekarა“ za period od 2019. do 2021. godine prikazani su u tabeli 1. Analiza je sprovedena prema podacima statističkog i finansijskog izveštavanja „Bilans uspeha“, „Izveštaj o troškovima proizvodnje proizvoda (radova, usluga)“, „Izveštaj o radu za period od 2019. do 2021. godine (Prilozi C, D, E)“.

Podaci u tabeli 1 pokazuju da je u 2021 godini obim proizvodnje u Fabrici mleka Orša AD porastao i premašio nivo iz 2019. godine za 9,3%, što je u apsolutnom iznosu iznosilo 55.455 hiljada rubalja. Stopa rasta prihoda od prodaje proizvoda u 2016. godini iznosila je 101,9% u odnosu na 2019. godinu. U apsolutnom iznosu, prihod od prodaje proizvoda povećan je za 1.044 hiljade rubalja u poređenju sa nivoom 2019. godine i iznosio je 56.331 hiljada rubalja. Uprkos povećanju obima proizvodnje fabrike, došlo je do smanjenja troškova proizvodnje za 2.288 hiljada rubalja, ili 4,2%. Troškovi prodate robe smanjeni su za 6.530 hiljada rubalja, smanjenjem troškova implementacije i upravljanja.

Troškovi po rublji proizvedenih i prodatih proizvoda imaju tendenciju smanjenja. U 2021. godini, trošak po 1 rublji proizvedenih proizvoda iznosio je 0,93 rubalja u odnosu na 1,06 rubalja u 2019. godini, što je ekvivalentno smanjenju od 12,3%. Troškovi po rublji prodatih proizvoda smanjeni su za 0,13 rubalja, odnosno 11,8%, i iznosili su 0,97 rubalja u 2021 godini.

Tabela 1: Osnovni tehničko-ekonomski pokazatelji aktivnosti OAO «Oršanska mlekarა» za 2019-2021. (u hiljadama rubalja)

Indikator	2019.	2021.	Promena	Indeks %
Proizvedeni proizvodi u prodajnim cenama	50.732	55.455	4.723	109,3
Troškovi proizvodnje	54.007	51.719	-2.288	95,8
Prihodi od prodaje robe, radova, usluga (bez poreza)	55.287	56.331	1.044	101,9
Troškovi prodate robe (uključujući troškove prodaje i upravljanja),	61.033	54.503	-6.530	89,3
Udeo troškova prodate robe u prihodima od prodaje, u %	1,06	0,93	-0,13	87,7
Troškovi po rublji proizvedenih proizvoda, rub.	1,10	0,97	-0,13	88,2
Razlika prihoda od prodaje robe i troškova prodate robe	-5.746	1.828	7.574	-
Dobit (gubitak) iz tekućih aktivnosti	-6.852	810	7.662	-
Bruto dobitak (dobit pre oporezivanja)	-12.548	-8.242	4.306	-
Neto dobit (gubitak)	4.431,9	3.726,7	-705,2	84,1
Fond zarada	609	532	-77	87,4
Prosečan broj ljudi, ljudi	603,5	580,8	-22,7	96,2
Prosečna mesečna plata, u rubljama	83,3	104,2	20,9	125,1
Prosečna godišnja proizvodnja po zaposlenom	-9,4	3,4	12,8	-
Profitabilnost prodatih proizvoda, u %	-10,4	3,2	13,6	-

Izvor: analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekarა“

Povećanje prihoda od prodaje i smanjenje troškova doveli su do povećanja bruto dobiti od prodaje. Povećanje bruto dobiti od prodaje ukazuje na poboljšanje finansijskih rezultata poslovanja. U 2019. godini, razlika između prihoda od prodaje i troškova prodane robe izražavala je gubitak, a u 2021. ova razlika predstavlja dobitak od 1.828 hiljada rubalja.

Prema rezultatima rada za 2019. godinu, rezultat tekućih aktivnosti je gubitak. U 2021. godini dobit organizacija je ostvarila pozitivan rezultat, iz tekućih aktivnosti je povećana za 7.662 hiljade rubalja, a dobit je iznosila 810 hiljada rubalja.

Neto dobit za organizaciju pokazuje negativan trend u periodu od 2019. do 2021. godine. Međutim, gubitak za period studije smanjen je za 4.306 hiljada rubalja. Povećanje dobiti od prodaje proizvoda (radova, usluga) u 2021. godini dovelo je do povećanja rentabilnosti proizvoda i prodaje: u 2019. ovi pokazatelji su predstavljeni gubitkom, a u 2021. godini povećani su za 12,8 p.p. i 13,6 p.p. i iznosio je 3,4% i 3,2%, respektivno. Povećanje profitabilnosti sa pozitivne strane karakteriše finansijski učinak OAO Oršanske mlekar.

U početnoj fazi analize dobiti od prodaje proizvoda, robe, rada, usluga, potrebno je proceniti bruto dobit, koja predstavlja razliku između prihoda od prodaje (minus svi porezi na prihod) i visine troškova proizvodnje prodatih proizvoda (njihovu nabavnu cenu). Za proučavanje opštih kretanja bruto dobiti sačinicemo tabelu 2.

Tabela 2: Analiza bruto dobiti OAO „Oršanska mlekar“ za period od 2019 do 2021. godine (u hiljadama rubalja)

Indikator	2019.	2021.	Promena +/-	Indeks %
Prihodi od prodaje proizvoda, robe, radova, usluga	55.287	56.331	1.044	101,9
Troškovi prodatih proizvoda, robe, radova, usluga	61.033	54.503	-6.530	89,3
Udeo troškova prodatih proizvoda u prihodima od prodaje, u %	110,4%	96,7%	-13,7%	87,6%
Bruto dobit	-1.377	6.507	7.884	-
Udeo bruto dobiti u prihodima od prodaje, u %	-2,49%	11,55%	14,04%	-

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“.

Iz podataka u tabeli 2 proizlazi da je iznos bruto dobiti u 2021. godini povećan za 7.884 hiljade rubalja i iznosio je 6.507 hiljada rubalja. Do povećanja bruto dobiti došlo je zbog povećanja prihoda od prodaje za 1.044 hiljade rubalja, odnosno za 101,9%, i smanjenje troškova za 6.530 hiljada rubalja, ili za 10,7%. Udeo troškova prodane robe, radova, usluga u prihodima od prodaje smanjen je za 13,7%. Konačan rezultat je povećanje bruto dobiti za 7.884 hiljade rubalja.

Nivo bruto dobiti povećan je u 2021. godini za 14,04% i iznosio je 11,5%, što se smatra pozitivnim trendom u delatnosti preduzeća. Algoritam za faktorsku analizu bruto dobiti prikazan je u tabeli 3.

Tabela 3: Metodologija za izračunavanje uticaja prihoda od prodaje i nivoa bruto dobiti na promenu iznosa bruto dobiti

Indikatori	Prošla godina	Izveštajna godina	Promena (gr.3-gr.2)	Proračun uticaja faktora
Prihodi od prodaje	V0	V1	ΔV	$\Delta V \text{ h UVPO} / 100$
Nivo bruto dobiti	UVP0	UVP1	ΔUVP	$\Delta UVP \text{ h V1} / 100$
Iznos bruto dobiti	VP0	VP1	ΔVP	ΔVP

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

U sledećoj fazi analize dobiti iz tekuće delatnosti analiziraćemo dobit od prodaje proizvoda (radova, usluga). Za sastavljanje tabele 4 korišćeni su podaci bilansa uspeha OAO „Oršanska mlekar“ za 2019. i 2021.

Tabela 4: Analiza formiranja dobiti od prodaje proizvoda OAO „Oršanska mlekar“ za 2019. i 2021. (u hiljadama rubalja)

Naziv indikatora	2019.	2021.	Promena +/-	Indeks %
Prihodi od prodaje proizvoda, dobara, radova, usluga	55.287	56.331	1.044	101,9
Troškovi prodatih proizvoda, dobara, radova, usluga	56.664	49.824	-6.840	87,9
Troškovi upravljanja	2.457	2.238	-219	91,1
Troškovi implementacije	1.912	2.441	529	127,7
Dobit od prodaje proizvoda, robe, radova, usluga	-5.746	1.828	7.574	-

Izvor : Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“.

Na osnovu podataka iz tabele 5 možemo zaključiti da je profit od prodaje povećan za 7.574 hiljade rubalja. Troškovi prodane robe smanjeni su za 6.840 hiljada rubalja. U 2021. prihod je povećan za 1.044 hiljade rubalja. i iznosio je 56.331 hiljada rubalja. Indeks rasta prihoda od prodaje iznosila je 101,9%, što znači da je u 2021. godini prihod povećan za 1,9% u odnosu na prethodnu godinu. Troškovi prodane robe smanjeni su za 12,1%. Veće stope rasta prihoda od prodaje u odnosu na stopu rasta troškova proizvodnje ukazuju na smanjenje troškova distribucije, što odražava povećanje ekonomske efikasnosti organizacije.

Indikator profita od prodaje formira se pod uticajem mnogih faktora. S tim u vezi, prilikom analize važno je sveobuhvatno proučiti faktore koji utiču na to i utvrditi stepen uticaja svakog od njih. Proračun uticaja faktora na visinu dobiti može se izvršiti metodom lančane supstitucije, koristeći podatke date u tabeli 5.

Tabela 5: Početni podaci za faktorsku analizu dobiti od prodaje proizvoda (hiljada rubalja)

Indeks	Bazni period (0) 2020.	Podaci baznog perioda preračunati za obim prodaje izveštajnog perioda	Izveštajni period (1) 2021.
Prihod od prodaje proizvoda, robe, usluga (V)	55.287	60.262,83	56.331
Ukupna cena prodane robe (S)	56.664	61.763,76	49.824
Dobit od prodaje proizvoda (P)	-5.746	-1.500,93	1.828

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

Prema tabeli 5, gubitak sa stvarnim obimom i strukturom prodatih proizvoda, ali na osnovnom nivou troškova i cena, biće 1.500,93 hiljade rubalja. Neophodno je pronaći iznos dobiti s obzirom na stvarni obim prodaje i osnovnu vrednost ostalih faktora. Da biste to uradili, trebalo bi da izračunate indeks obima prodaje proizvoda, a zatim prilagodite osnovni iznos profita njegovom nivou. Indeks obima prodaje se izračunava upoređivanjem stvarnog obima prodaje sa baznim obimom u prirodnim (ako su proizvodi homogeni), uslovno prirodnim ili vrednosnim izrazima (ako su proizvodi heterogeni po sastavu) prema formuli (1.1):

$$IRP = VPP1 : VPP0 \quad (1.1)$$

gde je VPP1 obim prodaje u izveštajnom periodu, a VPP0 obim prodaje baznog perioda. U OAO „Oršanska mlekar“ vrednost indeksa obima proizvodnje je:

$$IRP = 55.455 : 50.732 = 1,09$$

Ako se vrednost ostalih faktora nije promenila, onda bi i iznos gubitka trebalo da se poveća za 9% i iznosi (u hiljadama rubalja):

$$P = P0 \times IRP = (-5.746) \times 1,09 = -62.663,14$$

Zatim treba utvrditi iznos dobiti (gubitka) sa stvarnim obimom i strukturom prodatih proizvoda, ali na osnovnom nivou troškova i cena. Da bi se to uradilo, zamišljeni iznos troškova se mora oduzeti od zamišljenog prihoda (u hiljadama rubalja):

$$P = \sum (VPPi1 \times Ci0) - (VPPi1 \times Ci0) = 60.262,83 - 61.763,7 = - 1.500,93$$

Takođe je potrebno utvrditi koliki bi profit (gubitak) organizacija mogla da ostvari sa stvarnim obimom prodaje, strukturom i cenama, ali na osnovnom nivou troškova proizvodnje. Da biste to uradili, oduzmite zamišljeni iznos troškova od stvarnog iznosa prihoda (u hiljadama rubalja):

$$P = \sum (VPPi1 \times Ci1) - (VPIIi1 \times Ci0) = 56.331 - 61.763,76 = -5.432,76$$

Procedura za sistematsko izračunavanje ovih indikatora prikazana je u tabeli 6.

Tabela 6: Proračun uticaja faktora prvog nivoa na promenu iznosa dobiti od prodaje

Indikator	Procedura izračunavanja	Iznos dobiti u hiljadama rubalja
2020.	VR0 – S0	-5.746,00
Uslov.1	P1 × lrp	-6.263,14
Uslov.2	Vrusl – Susl	-1.500,93
Uslov.3	VRf – Susl	-5.432,76
2021.	VR1 – S1	1.828,00

Izvor: Analiza autora

Prema tabeli 6 moguće je utvrditi kako se promenio iznos dobiti usled svakog faktora.

Promena iznosa dobiti zbog:

– obima prodaje proizvoda:

$$\Delta P_{vrp} = P_{usl1} - P_0 = -6.263,174 - (-5.746) = -517,14 \text{ hiljada rubalja.}$$

– strukture proizvedenih proizvoda:

$$\Delta P_{str} = P_{usl2} - P_{usl1} = -1.500,93 - (-6.263,14) = 4762,21 \text{ hiljada rubalja.}$$

– prosečne prodajne cene:

$$\Delta P_c = P_{usl3} - P_{usl2} = -5.432,76 - (-1.500,93) = -3.931,83 \text{ hiljada rubalja.}$$

– nabavne vrednosti prodate robe:

$$\Delta P_s = P_f - P_{usl3} = 1.828 - (-5.432,76) = 7.260,76 \text{ hiljada rubalja.}$$

Ukupna dobit:

$$-517,14 + 4.762,21 - 3.931,83 + 7.260,76 = 7.574 \text{ hiljada rubalja.}$$

Rezultati kalkulacije pokazuju da je povećanje dobiti OAO „Oršanska mlekar“ iznosilo 7.574 hiljade rubalja. Smanjenje dobiti iznosi 517,14 hiljada rubalja zbog smanjenja obima prodaje. Povećanje iznosa dobiti za 4.762,21 hiljada rubalja doprineo je promenama u strukturi proizvoda (povećanje učešća profitabilnijih dobara, proizvoda,

radova, usluga u ukupnom specifičnom obimu prodatih dobara, proizvoda, radova, usluga). Negativno na iznos dobiti (smanjenje od 3.931,83 hiljada rubalja) uticali su promena prosečnih prodajnih cena i povećanje udela proizvoda sa niskom maržom. Zbog smanjenja troškova proizvodnje, iznos dobiti je povećan za 7.260,76 hiljada rubalja.

Finansijski rezultati iz tekućeg poslovanja formiraju se uglavnom na račun dobiti i gubitaka od prodaje proizvoda. Međutim, pored prodaje proizvoda, na finansijske rezultate iz tekućih aktivnosti mogu značajno negativno uticati gubici, novčane kazne, kazne za kršenje uslova ugovora, koje menadžment mora pažljivo pratiti i periodično analizirati.

Prilikom analize dobiti iz tekućeg poslovanja potrebno je proceniti sastav, strukturu i dinamiku pripadajućih prihoda i rashoda. Pri tome se pažnja poklanja onim stavkama koje imaju najveće povećanje prihoda ili rashoda. Za analizu se koristi analitička tabela 7.

Tabela 7: Analiza dinamike i sastava dobiti iz tekućih aktivnosti (u hiljadama rubalja)

Indikatori	2019.	2021.	Promena +/-	Indeks %
Dobit (gubitak) od prodaje proizvoda, robe, radova, usluga	-5.746	1.828	7574	-
Ostali prihodi iz tekućih aktivnosti	48.532	34.306	-14.226	70,6
Ostali troškovi za tekuće aktivnosti	49.638	35.324	-14.314	71,1
Dobit (gubitak) iz tekućih aktivnosti	-6.852	810	7.662	-

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

Kao što se može videti iz table 7, profit od prodaje proizvoda u periodu od 2020. do 2021 povećan je za 7.574 hiljade rubalja i 2021. godine predstavljen je profitom od 1.828 hiljada rubalja. Prihodi iz tekućih aktivnosti smanjeni su za 14.226 hiljada rubalja, odnosno za 29,4%. Smanjenje rashoda za tekuće aktivnosti iznosilo je 28,9%. Rezultat iz tekućih aktivnosti u 2020. je gubitak. U 2021. godini rezultat je povećan za 7.662 hiljade rubalja i iznosio je 810 hiljada rubalja. Povećanje dobiti iz tekućih aktivnosti je u većoj meri povezano sa povećanjem dobiti od prodaje proizvoda.

U sledećoj fazi ćemo razmotriti analizu dobiti od investicionih i finansijskih aktivnosti OAO „Oršanske mlekar“.

Analiza finansijskih rezultata iz investicionih i finansijskih aktivnosti

Ispunjenje plana dobiti u velikoj meri zavisi od finansijskih rezultata aktivnosti koje nisu vezane za prodaju proizvoda. To su finansijski rezultati dobijeni iz investicionih i finansijskih aktivnosti. Analiza se svodi uglavnom na proučavanje dinamike i uzroka gubitaka i dobiti za svaki konkretan slučaj.

Prihodi i rashodi od investicionih i finansijskih aktivnosti analizirani su posebno u dinamici godina u pogledu njihovog sastava i strukture na osnovu OAO „Oršanska mlekar“ (tabele 8 do11).

Tabela 8: Analiza prihoda i rashoda za investicione aktivnosti.

Prihodi od investicionih aktivnosti	Iznos (u hiljadama rubalja)		Struktura %		Promena		Indeks %
	2020.	2021.	2020.	2021.	milioni rubalja	p.p.	
Prihodi od otuđenja osnovnih sredstava, nematerijalnih ulaganja i drugih dugotrajnih sredstava	59	1	1,4	0,03	-58	-1,37	1,7
Prihodi od kamata	4.267	2.865	98,6	99,9	-1.402	1,3	67,1
Prihodi od investicionih aktivnosti	4.326	2.866	100	100	-1.460	-	66,3
Rashodi po osnovu otuđenja osnovnih sredstava, nematerijalnih ulaganja i drugih dugotrajnih sredstava	12	5	100	100	-7	-	41,7
Troškovi investicionih aktivnosti	12	5	100	100	-7	-	41,7

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz Dodatka B

Ovi proračuni pokazuju da je ukupan iznos prihoda od investicionih aktivnosti u izveštajnom periodu smanjen za 1.460 hiljada rubalja, što je 33,7%. Najveći uticaj na ovo smanjenje imalo je smanjenje potraživanja po kamatama od 32,9%, čime je smanjen prihod od investicionih aktivnosti za 1.402 hiljade rubalja. Prihodi od otuđenja osnovnih sredstava, nematerijalne imovine i ostalih dugotrajnih sredstava smanjeni su za 58 hiljada rubalja ili 98,3%. Najveće učešće u strukturi prihoda od investicionih aktivnosti u 2020. i 2021. godini zauzimaju potraživanja od kamata – 98,6% i 99,9% respektivno. Ovi proračuni pokazuju da je ukupan iznos rashoda za investicione aktivnosti u izveštajnom periodu smanjen za 3 hiljade rubalja, što je 58,7%. Na ovo smanjenje je direktno uticalo smanjenje rashoda po osnovu otuđenja osnovnih sredstava, nematerijalne imovine i ostalih dugotrajnih sredstava za 7 hiljada rubalja. Rezultati investicionih aktivnosti prikazani su u tabeli 9.

Tabela 9: Formiranje finansijskog rezultata iz investicionih aktivnosti OAO „Oršanska mlekar“ za 2020. i 2021. godinu (u hiljadama rubalja)

Indikator	2020.	2021.	Promena +/-	Indeks
Prihod od investicionih aktivnosti	4.326	2.866	-1.460	66,3
Rashodi na investicione aktivnosti	12	5	-7	41,7
Dobit od investicionih aktivnosti	4.314	2.861	-1.453	66,3

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

Analiza finansijskih rezultata investicionih aktivnosti u 2020. i 2021. godini predstavljena je kao dobit u iznosu od 4.314 hiljada rubalja i 2.861 hiljada rubalja, redom. Ovi proračuni pokazuju da je iznos finansijskog rezultata iz investicionih aktivnosti u

izveštajnom periodu smanjen za 1.453 hiljade rubalja, što je 33,7%. Do smanjenja dobiti od investicionih aktivnosti došlo je zbog smanjenja prihoda od investicionih aktivnosti za 1.460 hiljada rubalja.

Prihodi i rashodi koji se odnose na finansijske aktivnosti analiziraju se posebno u dinamici godina u pogledu njihovog sastava i strukture (tabela 10).

Tabela 10: Analiza prihoda i rashoda po finansijskim aktivnostima za 2020-2021.

Indikatori	Iznosi (hiljada rubalja)		Struktura %		Promena		Indeks %
	2020.	2021.	2020.	2021.	hiljade rubalja	%	
Kursne razlike iz preračuna sredstava i obaveza	7.673	600	100	100	-7.073	-	7,8
Prihodi od finansijskih aktivnosti	7.673	600	100	100	-7.073	-	7,8
Procenat koji treba platiti	9.416	7.479	53,2	59,8	-1.937	6,6	79,4
Kursne razlike iz preračuna sredstava i obaveza	8.267	5.034	46,8	40,2	-3.233	6,6	60,9
Troškovi finansiranja	17.683	12.513	100	100	-5.170	-	70,8

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

Ovi proračuni pokazuju da je ukupan iznos prihoda od finansijskih aktivnosti u izveštajnom periodu smanjen za 7.073 hiljade rubalja, zbog smanjenja kursnih razlika od preračuna imovine i obaveza za 7.073 hiljade rubalja, koji su jedina vrsta prihoda od finansijske aktivnosti u ukupnoj strukturi organizacija u 2020. i 2021. godini

Ukupan iznos rashoda za finansijske aktivnosti u izveštajnom periodu smanjen je za 5.170 hiljada rubalja, što je 29,2%. Najveći uticaj na smanjenje rashoda za finansijske aktivnosti imalo je smanjenje kursnih razlika od preračuna imovine i obaveza za 3.233 hiljade rubalja, a kamate za 1.937 hiljada rubalja.

Najveći udeo u troškovima finansijskih aktivnosti u 2020. i 2021 godini zauzimaju kamate – 53,2% i 59,8%, kursne razlike iz preračuna aktive i pasive – 46,8% i 40,2%, respektivno.

U tabeli 11 prikazaćemo formiranje finansijskog rezultata iz finansijskih aktivnosti.

Tabela 11: Formiranje finansijskog rezultata iz finansijskih aktivnosti OAO „Oršanska mlekar“ za 2020. i 2021. godinu (u hiljadama rubalja)

Indikatori	2020.	2021.	Promena +/-	Indeks %
Prihod od finansijskih aktivnosti	7.673	600	-7.073	7,8
Troškovi finansijskih aktivnosti	17.683	12.513	-5.170	70,8
Dobit (gubitak) od finansijskih aktivnosti	-10.010	-11.913	-1.903	-

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

Rezultat finansijskih aktivnosti u 2020. i 2021. godini predstavlja gubitak u iznosu od 10.010 hiljada rubalja i 11.913 hiljada rubalja, redom. Iznos gubitka od finansijskih

aktivnosti u izveštajnom periodu povećan je za 1.903 hiljade rubalja. Gubitak iz finansijskih aktivnosti povezan je sa značajnim smanjenjem prihoda od finansijskih aktivnosti za 7.073 hiljade rubalja, odnosno za 92,2%. Istovremeno, rashodi po finansijskim aktivnostima znatno premašuju prihode i u 2020. i 2021. godini.

Analiza formiranja i raspodele neto dobiti u OAO „Oršanska mlekar“

Neto dobit (neto gubitak) je finansijski rezultat aktivnosti organizacije za izveštajni period, formiran nakon obračunavanja poreza i naknada plaćenih iz dobiti, odloženih poreskih sredstava i odloženih poreskih obaveza.

Rezultati formiranja neto dobiti u 2019. i 2021. godini za OAO „Oršanska mlekar“ prikazani su u tabeli 12.

Tabela 12: Analiza formiranja neto dobiti OAO „Oršanska mlekar“ za 2020. i 2021. godinu (u hiljadama rubalja)

Indikatori	2020.	2021.	Promena +/-	Indeks %
Dobit pre oporezivanja	-12.548	-8.242	4.306	-
Porez na dohodak	-	-	-	-
Promena odloženih poreskih obaveza	-	-	-	-
Neto dobitak/gubitak (pre oporezivanja)	-12.548	-8.242	4.306	-

Izvor: Analiza autora na osnovu podataka iz OAO „Oršanska mlekar“

Prema tabeli 12, može se videti da je iznos rezultirajućeg gubitka u konačnom finansijskom rezultatu za 2020. i 2021. godinu iznosio 12.548 hiljada rubalja i 8.242 hiljade rubalja, tj. da je iznos gubitka u 2021. godini smanjen za 4.306 hiljada rubalja.

Pošto je u periodu od 2019. do 2021. godine društvo ostvarivalo gubitak, nema raspodele dobiti.

ZAKLJUČAK

Profit je najvažniji indikator koji karakteriše finansijski rezultat aktivnosti organizacije u tržišnoj ekonomiji. Njegovo povećanje povećava potencijal za ekonomski rast i povećanje stepena poslovnih aktivnosti organizacije. Kao glavni finansijski rezultati poslovanja organizacija, profit i profitabilnost ukazuju na brojne druge aspekte poslovanja privrednih subjekata na tržištu.

Prema rezultatima za 2019. godinu, dobit iz tekućih aktivnosti je predstavljena gubitkom, a u 2021. godini dobit iz tekućih aktivnosti je povećana za 7.662 hiljade rubalja i iznosila je 810 hiljada rubalja.

U analitičkom delu rada urađena je analiza finansijskih rezultata delatnosti OAO „Oršanska mlekar“. Ovo preduzeće bavi se preradom mleka, proizvodnjom mlečnih proizvoda i njihovom prodajom preko veletrgovaca, maloprodaje i sopstvene distributivne mreže.

U 2021. godini, obim proizvodnje u OAO „Oršanska mlekar“ je porastao i premašio nivo iz 2019. godine za 9,3%, što je u apsolutnoj vrednosti iznosilo 55.455 hiljada rubalja. Stopa rasta prihoda od prodaje proizvoda u 2021. godini iznosila je 101,9% u odnosu na 2019. godinu. Uprkos povećanju obima proizvodnje, došlo je do smanjenja troškova proizvodnje za 2.288 hiljada rubalja, ili 4,2%. Troškovi prodate robe smanjeni su za 6.530 hiljada rubalja, kao posledica smanjenja administrativnih troškova i troškova prodaje. Rezultati analize pokazuju da postoji porast svih pokazatelja obima i kvaliteta aktivnosti organizacije, tj. dolazi do povećanja efikasnosti njegovih finansijskih i ekonomskih aktivnosti.

Povećanje prihoda od prodaje i smanjenje troškova doveli su do povećanja dobiti od prodaje. Povećanje dobiti od prodaje ukazuje na poboljšanje finansijskih rezultata poslovanja. U 2019. godini rezultat prodaje je negativan, a u 2021. povećan je za 7.574 hiljade rubalja i dostigao je 1.828 hiljada rubalja.

Analiza promena u faktorima proizvodnje pokazala je da je: (i) povećanje obima prodaje proizvoda dovelo do smanjenja dobiti za 517,14 hiljada rubalja; (ii) promene u strukturi proizvedenih proizvoda dovele su do povećanja dobiti za 4.762,21 hiljada rubalja. Promena prosečnih prodajnih cena i povećanje udela proizvoda sa niskom maržom negativno su uticali na iznos dobiti i doveli do smanjenja dobiti za 3.931,83 hiljada rubalja. Zbog smanjenja troškova proizvodnje, iznos dobiti je povećan za 7.260,76 hiljada rubalja.

Rezultat investicionih aktivnosti organizacije za period od 2019. do 2021. godine je pozitivan, ali pokazuje trend opadanja. Rezultat finansijskih aktivnosti je negativan tokom celog perioda. Učinak ovakvih rezultata iz investicionih i finansijskih aktivnosti negativno deluje na konačan rezultat poslovanja pre oporezivanja OAO „Oršanska mlekar“, koji u 2019. godini iznosi minus 12.548 rubalja, a u 2021. godini minus 8.242 rublje.

Generalno, u periodu od 2019. do 2021. godine dolazi do povećanja profitabilnosti u smislu takvih indikatora kao što su profitabilnost proizvoda, prodaje, tekućih i investicionih aktivnosti, što je povezano sa povećanjem profita u ovim oblastima aktivnosti. Međutim, zbog toga što se ulaganja u nove tehnologije koje omogućuju povećanje kvaliteta rada u svim oblastima poslovanja finansiraju iz kredita, nastaju visoki troškovi kamata koji ne mogu da se pokriju iz profita koji se ostvaruje iz poslovnih aktivnosti. Glavno pitanje za ocenu uspešnosti rada OAO „Oršanska mlekar“ je brzina kojom može da otplaćuje uzete kredite.

Literatura

1. Prazna I.A. (2013) Upravljanje tokovima gotovine, OMEGA P.
2. Balabanov, I.T. (2010) Osnovi finansijskog menadžmenta: studijski vodič / I.T. Balabanov – M.: Finansije i statistika, 482.
3. Korolev Iu. Iu. (2016) Finansijska analiza: udžbenik. dodatak / Iu.Iu. Korolev. – Minsk: Intern. Univerzitet „MITSO“, 256.
4. Levkovich, A.O. (2016) Finansijsko odlučivanje: teorija i praksa / A.O. Levkovich, A.M. Kunjavski, D.A. Lapchenko; ed. A.O. Levkovich. - Minsk: Izdavačka kuća Grevcov, 376.
5. Savitskaia, G.V. (2016) Ekonomska analiza: udžbenik. G.V. Savitskaia. – 13 izd., rev. – Moskva: Novo znanje, 679.
6. Šeremet, A.D. (2015) Sveobuhvatna analiza privredne delatnosti: udžbenik / A.D. Šeremet. – Moskva: INFRA-M, 415.
7. Šeremet, A.D. (2015) Metode finansijske analize: udžbenik / A.D. Šeremet. – Moskva: INFRA-M., 456.

Assessment of the Financial Performance of the Organization and Prospects for Its Improvement (Case Study: OAO “Oršanska mlekar“)

Summary: *The analysis of the financial statement figures provides an opportunity for a assessment of the success of the organization's operations. In this paper, an analysis of the operations of the company “Oršanska mlekar“ was performed. The results of the analysis show that investments in new technologies significantly raise the quality of financial results from business activities (production and sale of products), but that excessive borrowing in the long term can offset these results.*

Keywords: *financial analysis, business factors's analysis, investments from loans*